

MIGRACIJE OTROK ALEKSANDRINK OD TRIDESETIH DO ŠESTDESETIH LET 20. STOLETJA

Daša Koprivec

UVOD

V pričujočem poglavju bom obravnavala nekatere temeljne značilnosti migracij otrok aleksandrink¹, kakor so te potekale od tridesetih do šestdesetih let 20. stoletja.

V pretežni meri je pričujoča vsebina del širše raziskave, ki smo jo izvajali v Slovenskem etnografskem muzeju in v kateri nas je zanimal predvsem proces izoblikovanja in vrednotenja dediščine aleksandrink pri njihovih potomcih (Koprivec 2005–2010). Skozi pričevanja sodelujočih v muzejski raziskavi pa so se pokazali tudi številni migracijski tokovi, v katere so bili vključeni tudi otroci aleksandrink, ne samo njihovi odrasli sorodniki. V razpravi povzgam glavne migracijske tokove iz Goriške v Egipt in ne toliko tudi iz drugih slovenskih pokrajin. Razlog je v tem, da je bila temeljna raziskava Slovenskega etnografskega muzeja narejena na Goriškem, pa tudi raziskave drugih avtorjev (Miklavčič Brezigar 2003; Škrli 2009) so bile narejene znotraj goriškega prostora. Primerjave z ostalim slovenskim prostorom bi bile lahko zaradi tega pomanjkljive, saj ne razpolagamo z enakovredno kvaliteto podatkov o izseljevanju v Egipt tudi iz ostalega slovenskega prostora.

Obdobje od tridesetih do šestdesetih let 20. stoletja je bilo z vidika migracijskih tokov iz Evrope proti Bližnjemu vzhodu izredno pestro in dinamično. Po prvi svetovni vojni in do sredine tridesetih let 20. stoletja so migracije potekale zlasti v smeri sever–jug, iz Evrope v dežele na Bližnjem Vzhodu in v severni Afriki. Po razpadu Otomanskega imperija in do sredine dvajsetih let 20. stoletja so si evropske dežele, Velika Britanija, Francija in Italija že dodobra utrdile svojo politično in ekonomsko prevlado v več deželah na tem geografskem prostoru. V »rokah« Velike Britanije tako ni bil samo Egipt, ampak tudi Sudan, Jordanija, Irak in tedanja Palestina. Francija je politično in gospodarsko obvladovala Sirijo, Alžirijo, Maroko in Tunizijo, Italija pa Libijo (Warnock Fernea 2002: 67). Ta selitev politične in gospodarske moči evropskih držav na Bližnji vzhod je omogočala migracije tudi številnim posameznikom in družinam iz Evrope, da so v njih našli možnosti za zaslužek, velikokrat pa tudi možnosti za začetek novega življenja. Selili se niso samo Slovenci, ampak tudi številni drugi narodi, Italijani, Grki, Judje, Armenci, Maltežani, Angleži, Francozi (Haag 2004). Znotraj teh migracijskih procesov so potekale tudi migracije *aleksandrink in njihovih otrok*. Za slednje Dorica Makuc, avtorica pomembne raziskave o aleksandrinkah, ugotavlja, da je Goriška kvestura še sredi tridesetih let 20. stoletja, v času procesa italijanske raznarodovalne politike slovenskega prebivalstva na italijanskem državnem ozemlju, zelo rada in hitro ugodila prošnji Slovencev za potne liste, tudi ko je šlo za otroke (Makuc 1993: 127).

Migracije otrok aleksandrink so bile številne in raznolike tako po migracijskih smereh, kot po vzrokih zanje, pa tudi starost otroških migrantov je močno variirala. Natančnejša študija o tem, kako so migracije otrok potekale v obdobju pred prvo svetovno vojno, ostaja še naša naloga. V pričujoči razpravi sem se osredotočila na obdobje od

---

¹ Gre za migracije Slovenk in Slovencev v Egipt, ki so v slovenskem družboslovnem in humanističnem raziskovanju dobile naziv *aleksandrinke in aleksandrinstvo*, glej tudi Miklavčič Brezigar 2004: 5; Kalc 2002; Makuc 1993.

tridesetih let 20. stoletja do konca šestdesetih let, ker razprava temelji na analizi osebnih pričevanj otrok aleksandrink, ki so bili sami akterji teh migracijskih procesov.²

MIGRACIJE MED GORIŠKO IN EGIPTOM

Migracije otrok aleksandrink so potekale v treh glavnih smereh: iz Goriške v Egipt, iz Egipta na Goriško in od sredine štiridesetih let 20. stoletja dalje tudi iz Egipta drugam po svetu. Migracije otrok aleksandrink so bile del družinskega konteksta, pa tudi del širših ekonomskih in političnih danosti v navedenem časovnem obdobju. Rečemo lahko, da so bili otroci bolj kot odrasli v nekem smislu *objekti* migracijskih tokov, saj so bile njihove selitve odvisne od odločitev njihovih staršev, včasih obeh, včasih pa tudi samo matere, odvisno od medsebojnih odnosov v otrokovi primarni družini. Otroci o lastni migraciji niso mogli *soodločati*, ampak so se morali z njo sprizniti in jo sprejeti. V muzejski raziskavi je več sodelujočih pričalo, kako težko so sprejeli selitev iz domačega kraja na Goriškem v Egipt, ko je ponje iz Egipta prišla mati ali teta. Mnogi so se skrili ali skušali ubežati selitvi.

Nisem hotel oditi. Vendar, kaj bi lahko storil? Skril sem se pod tisti most tja... Ampak moja sestra je vedela. Pograbila me je in odnesla... Ja, tam sem bil in potem so me vzeli in odpeljali v Egipt.

Tako je pripovedoval sin aleksandrinke, ki je v Egipt odšel leta 1935 kot šestletni deček, skupaj z dve leti starejšo sestro, ko je ponju prišla mama iz Egipta. V Egiptu je preživel 20 let svojega življenja, se od tam leta 1955 odselil v Avstralijo, kjer je živel do leta 2008, ko se je po dvainsedemdesetih letih življenja v tujini odločil preostanek starosti preživeti v svoji rojstni vasi na Goriškem.³

Glede na starost otrok pri njihovi prvi migraciji jih lahko razdelim v tri skupine, ki so bile prevladujoče na relacijah med Goriško in Egiptom. Prva skupina so bili *dojenčki*, druga skupina *dečki in deklice v starosti med šest in deset let* in tretja skupina *dekleta v starosti med petnajst in sedemnajst let*. Razlogi za migracije so bile med navedenimi skupinami različne.

Migracije dojenčkov

Migracije dojenčkov so potekale zgolj na relaciji iz Egipta na Goriško, se pravi, da so bili otroci rojeni v Egiptu, matere pa zanje tam niso mogle skrbeti, saj so bile zaposlene. Zaposlene so bile kot gospodinjske pomočnice, ki so delale in živele pri gospodarjevih družinah, tam pa za njihove lastne otroke ni bilo prostora. Dokler so bivale in delale pri delodajalčevi družini, aleksandrinke v Egiptu niso mogle imeti svojih družin, postati so morale *nadomestne* matere, prijateljice in družabnice različnim družinskim članom v delodajalčevi družini.⁴

Nekatere med njimi so zanosile, ko so se vračale na obiske domov, in pogosto niti vedele niso, da se vračajo nazaj na delo v Egipt noseče. Nekaj mesecev po rojstvu so otroka poslale domov v varstvo svojim sorodnicam ali sosedam. Ti dojenčki so doma imeli svoje dojilje, ki so jim matere, ki so delale v Egiptu, plačevale (Humar 2007: 9–11). Nekateri med njimi so se čez nekaj let ponovno pridružili svojim materam v Egiptu, če so te še delale tam.

² Uporabljena so pričevanja sodelujočih v muzejski raziskavi. Pričevanja se hranijo v Kustodiatu za slovenske izseljence v Slovenskem etnografskem muzeju v obliki avdio posnetkov (AO) in terenskih zapisov (TZ) intervjujev s pripovedovalci na terenu na Goriškem (Koprivec 2005–2010).

³ Koprivec 2005–2010: AO8-04.

⁴ Vendar pa se to ni dogajalo samo aleksandrinkam, ampak sodi med temeljne značilnosti t. i. *live-in* dela in usode migrantk, ki so tudi matere (Hrženjak 2007: 40–42).

Pridružili so se jim, ko so dosegli starost vsaj šestih let, ker so jih tedaj matere lahko dale v enega izmed šolskih internatov, ki jih je bilo v Kairu in Aleksandriji veliko in kjer so svoja prva šolska leta preživeli otroci različnih migrantskih skupin (Warnock Fernea 2002). Tako so šli nekateri otroci aleksandrink skozi več migracijskih procesov: rojeni v Egiptu so bili poslani domov na Goriško, kot deklice ali dečki so se selili nazaj v Egipt in bili sredi petdesetih let 20. stoletja del množičnega migrantskega vala, ko so številne slovenske družine po egiptovski nacionalni revoluciji v letih 1952–1956 iskale svoj novi dom v Avstraliji, Kanadi, Argentini. Tako je o svojem življenju pripovedoval sin aleksandrinke, ki je bil kot poldrugi mesec star dojenček leta 1924 poslan iz Aleksandrije na Goriško, kjer je živel do svojega šestega leta starosti, večino časa pri očetu in starejši sestri, mama pa je z dvema drugima sestrama živela in delala v Egiptu. Ko je bil star šest let, so ga *poslali* nazaj v Egipt, kjer je živel trinajst let, se tam izšolal in pridobil poklic. Po drugi svetovni vojni je najprej emigriral v Slovenijo, leta 1952 pa v Kanado, kjer živi še danes (Koprivec 2009: 113).

Slovenski otroci so se rojevali v Egiptu tudi v zakonskih zvezah (v Egiptu sta hkrati delala mož in žena), pa tudi v drugih partnerskih zvezah, ki so jih imele aleksandrinke. Vsakokrat je bila odločitev za ločitev od otroka težka in je zaznamovala oba, otroka in mater. Otroka toliko bolj, kadar je njegova migracija iz Egipta na Goriško pomenila trajno ločitev od matere (mati je ostala v Egiptu in se ni vrnila na Goriško ali pa je prišla čez leta, ko odtujenosti med njima ni bilo več mogoče zapolniti) in je povezana s travmatičnimi spomini, ki otroke aleksandrink bremenijo še v starosti.

Domov so me poslali kot paket, manj kot tri mesece staro. Mame se ne spomnim nikoli doma. Še zdaj, ko imam 80 let, mi manjka mama. Kar ti da mama, ti noben ne more povrniti.

Tako je pripovedovala hčerka aleksandrinke, ki se je rodila v Egiptu leta 1930 in bila trimesečna poslana domov na Goriško. Njena mati, ki se je sicer kot štirinajstletna deklica pridružila svoji materi v Egiptu leta 1906, je prišla nazaj na Goriško leta 1947, po enainštiridesetletni odsotnosti.⁵

Vsekakor je bila odločitev matere ali obeh staršev, da bodo otroka vzgajali sorodniki na Goriškem, posledica odločitve v *stiski*, ko zaradi narave dela v Egiptu njuna skrb za otroka ni bila mogoča in rojstvo otroka tudi ni bilo načrtovano.

Migracije dečkov in deklic v Egipt

Otroci, ki so bili rojeni na Goriškem in so v tridesetih letih 20. stoletja migrirali v Egipt, so bili rojeni v obdobju 1922–1929. Najpogosteje je najprej mati odšla na delo v Egipt, kasneje pa se ji je pridružil tudi mož, če mu je uspelo najti ustrezno zaposlitev. Selitev njunih otrok z Goriške v Egipt je bila posledica *želje* staršev, da bi se otroci, ki so v prvem obdobju njunega dela ostali doma na Goriškem, pridružili staršem. Šlo je za željo, da bi se družina združila, potem ko sta se mati in oče v novem okolju že znašla.

Jaz sem šla v Egipt, ker je bila mama dol. Ker mama je šla, ko sem imela dve leti. Potem je šel še tata, eno leto pred mano. In tako sem imela šest let, ko je mama prišla pome. Mama in tata najprej sta bila oba v eni hiši, pri eni družini in jaz, ko sem prišla v Egipt, sem šla k teti v varstvo, za dve leti. In potem sta tata in mama najela

---

⁵ Tako se spominja pripovedovalka v pogovoru z ekipo Televizije Slovenija. Dokumentarno gradivo RTV SLO: SŠ–2009. Zapis Koprivec 2005–2010: TZ 18.

stanovanje, tata je začel delat v mlinu in potem počasi, sem jaz šla v šolo, sem hodila v francosko šolo.

Tako je pripovedovala hčerka aleksandrinke, ki se je rodila na Goriškem leta 1928, živela v Egiptu, v Aleksandriji od leta 1934 do leta 1946 in se po dvanajstih letih vrnila z družino v svojo rojstno vas na Goriško.⁶

Slika1: Aleksandrinca s hčerko, ki jo je pripeljala iz Goriške v Egipt. Aleksandrija, trideseta leta 20. stoletja (dokumentacija SEM)

---

⁶ Koprivec 2005–2010: AO7-07.

Nekateri slovenski otroci pa so v Egiptu živeli brez očeta, ker je ta umrl ali pa ker se oče ni odločil za odhod v Egipt in je ostal doma na Goriškem. Nekateri očetje so migrirali tudi v druga okolja in si tam našli delo in zaslužek, na primer v Argentini, Italiji, Švici. Celovite družine, v katerih bi bila oba starša Slovenca, so bile v Egiptu vendarle v manjšini. Prevladovala so matere, ki so bile vdove, in tiste, katerih možje so migrirali v Argentino, od tam pa se družini niso več javili in so morale same poskrbeti za svoje otroke, rešitev pa so iskale tudi v zaslužku v Egiptu.

Moja mama se je zelo mlada poročila. Moža je imela iz Dornberka – Brdo. Z njim sta imela hčerko Nado, mojo polsestro. Glede na hudo ekonomsko krizo, ki je vladala v začetku 20. stoletja, sta se z možem dogovorila, da gre on v Argentino iskat zaslužek za družino. Sledila so leta čakanja na obljubljeni zaslužek in vpoklic moža, da pride z otrokom za njim v Ameriko. Namesto tega je po nekaj letih, po drugih, izvedela, da njen mož si je tam doli našel drugo in z njo ustvaril družino. Ona je ostala nepopisno razočarana. Čez nekaj let se je odpravila v Egipt služiti. Otroka, štiriletno Nado je pustila svojima nonotu in noni. V Egiptu je delala kot služkinja pri bogati družini. Potem je prišla za kratek čas iz Egipta in je polsestro odpeljala s seboj v Egipt.

Tako je o življenju svoje matere pripovedovala hčerka aleksandrinke, rojena v Aleksandriji leta 1930. Ko je bila stara eno leto, jo je mama pripeljala iz Egipta na Goriško in jo dala v domači vasi v rejo sosedovi družini. Tej družini je za dolgoletno varstvo svoje hčere *za plačilo dala vse svoje imetje razen hiške*. Prvo hčerko pa je odpeljala s seboj v Egipt, od koder se je slednja leta 1952 z družino odselila v Avstralijo. Pripovedovalka s svojo materjo nikoli ni živela.⁷

Deklice v starosti petnajstih do sedemnajstih let so se selile z Goriškega v Egipt iz *ekonomskih razlogov*. V strokovni literaturi najdemo pričevanja o tovrstni migraciji že za obdobje pred prvo svetovno vojno in tudi neposredno po njej (Škrlj 2009: 168). Matere so pošiljale po svoje hčere na Goriško, ko so te končale osnovno šolo in so lahko že same delale. Zaposlile so se pri družini, kjer je pred njimi že delala njihova mati ali druga bližnja sorodnica. Tovrstna migracija je bila posledica družinske ekonomske stiske in potrebe, da bi vsak družinski član lahko čim prej prispeval svoj delež k družinskemu proračunu. V Egipt so zato odhajala že dekleta v adolescentni dobi. Delale so kot varuške in pomočnice, *šle so služiti v Egipt* in tako oplenitile del zaslužka, ki ga je družini prispevala mama s svojim delom v Egiptu. Večina teh deklet je ostala v Egiptu in se tam poročila, po navadi s partnerjem druge nacionalnosti. Po egiptovski nacionalni revoluciji od sredine petdesetih let 20. stoletja dalje so s svojimi družinami emigrirale iz Egipta (glej tudi Škrlj 2009: 161–170; Makuc 1993).

V družini aleksandrink, v kateri je bilo več otrok in je bila starostna razlika med najstarejšim in najmlajšim dvajset ali več let, so v istem času eni otroci živeli na Goriškem in drugi v Egiptu. Starejše hčere, ki so bile stare dvajset, osemnajst ali šestnajst let, so z materjo živlele in delale v Egiptu, medtem ko je najmlajši kot dojenček ostal pri sorodnikih v oskrbi na Goriškem.⁸ Znotraj iste družine so potekali različni migracijski procesi in se neprestano spreminjali in prepletali. Selitve z Goriške v Egipt in nazaj lahko spremljamo skozi več generacij, saj se pripovedovalci spominjajo tudi migracij svojih mater, ki so odšle v Egipt v začetku 20. stoletja, mnoge prav kot šestnajstletne deklice, ki so takoj začele delati. Nato pa so se začeli seliti še njihovi otroci in vnuki, v nekaterih primerih so bili v šestdesetih letih 20. stoletja že njihovi pravnuki tisti, ki so se na koncu te šestdesetletne selitvene verige, v četrti generaciji, selili iz Egipta v Avstralijo, Argentino, Kanado in drugam (Koprivec 2005–2010).

⁷ Koprivec 2005–2010: A08-06.

⁸ Koprivec 2005–2010: AO7-06.

MIGRACIJE OTROK IZ EGIPTA

V migracijske tokove iz Egipta po drugi svetovni vojni so bili zajeti tako tisti otroci aleksandrink, ki so se v Egipt priselili, kot tisti, ki so se tam rodili. Če spregovorim nekaj besed o v Egiptu rojenih otrocih, ugotavljam, da so bili v muzejsko raziskavo zajeti zlasti otroci, ki so se v Egiptu rodili v letih med 1937–1948. Predstavljajo zadnjo generacijo v Egiptu rojenih otrok slovenskim staršem. To so otroci aleksandrink, ki so v Egipt migrirale konec dvajsetih in v začetku tridesetih let 20. stoletja. V velikem številu so se poročale s partnerji, ki niso bili slovenskega porekla. Otroci izhajajo pretežno iz zakonskih zvez z Italijani, Švicarji, Maltežani, Libanonci, Judi, Grki, Armenci in tudi Egipčani.

Po drugi svetovni vojni je hitro prišlo do sprememb družbenega sistema v Egiptu. Prelomne so bile letnice 1948, 1952, 1956 in 1958.⁹ Po egiptovski nacionalni in politični revoluciji v obdobju 1952–1956 so premoženje družin, ki niso imele egiptovskega državljanstva, nacionalizirali, takšnih pa je bila večina. Angleške, francoske in judovske družine, ki so dajale zaposlitev tudi Slovencem, so do konca petdesetih let 20. stoletja zapustile Egipt, z njihovim odhodom pa se je ukinila tudi ekonomska baza, ki je našim ljudem omogočala delo in zaslužek.

Nekatere slovenske družine so Egipt zapustile že leta 1946, s t. i. Prekomorskimi brigadami (Žigon 2003: 39). Aleksandrinke, ki so se poročile z Judi, so odšle kmalu po letu 1948.¹⁰ Večina drugih družin aleksandrink v nacionalno mešanih zakonskih zvezah je odhajala postopoma. Prva skupina je odšla v letih 1946–1948, druga v letih 1956–1958 in zadnja skupina v letih 1960–1962.

Otroci aleksandrink so migrirali v zelo različnih starostih, odvisno od leta rojstva in od leta migracije, v Egiptu pa so tudi preživeli različno število let. Najmlajši pripovedovalci, ki so bili zajeti v muzejsko raziskavo, so bili ob migraciji iz Egipta stari dve ali tri leta in so se v Egiptu rodili. Drugi so bili stari šest, osem, devet, dvanajst let. Pri slednjih je močno prisotna nostalgija po Egiptu kot njihovi *rojstni deželi* (Koprivec 2009: 112). Odselili so se z obema staršema, v tedaj aktualne imigrantske države, kot so bile v petdesetih letih 20. stoletja Avstralija, Brazilija, Argentina, Kanada. Otroci, ki so se v Egipt priselili v tridesetih letih 20. stoletja, so bili ob selitvi iz Egipta že na pragu odrasle dobe. Če so se selili iz Egipta v sredini štiridesetih let 20. stoletja, so bili stari približno osemnajst let in so imeli za seboj dobrih dvanajst let življenja v Egiptu. Zato jih je to življenje dodobra tudi kulturno zaznamovalo in prehod je bil pogosto zelo težak.

Pripovedovalka, rojena v Aleksandriji leta 1946, katere družina je prišla na Goriško leta 1958, je pripovedovala, da v novem domu ni bilo vodovoda in seveda tudi ne kopalnic, kar vse so nudila stanovanja v Aleksandriji. Tudi ni bilo javne razsvetljave in šolskih avtobusov.

Kakšne spremembe sem še doživljala? Privaditi sem se morala na drugačno klimo. Zime so bile tu mrzle in takrat ni bilo še centralne kurjave. V Egiptu zime niso bile tako mrzle, saj ni bilo treba kuriti. Na drugačno prehrano. Tam smo jedli

---

⁹ 1948: ustanovitev Izraela in takojšen vojaški konflikt z Egiptom, kar je zelo poslabšalo položaj judovskih družin v Egiptu, pri katerih so bile zaposlene tudi naše aleksandrinke; 1952: socialna in nacionalna revolucija v Egiptu in prihod Naserja na oblast; 1956: nacionalizacija Sueškega prekopa in tudi drugega premoženja evropskih in judovskih družin v Egiptu; 1958: ustanovitev Združene arabske republike; 1967: ponovni vojaški konflikt z Izraelom (Krušič 1992: 102–103).

¹⁰ Izraelsko-egiptovski vojaški konflikt leta 1948; glej op. zgoraj.

mediteransko hrano. Takrat se pri nas ni dobilo manga, dateljnov, banan, sladkega krompirja in še česa drugega.¹¹

Ker so bili ti otroci rojeni v Egiptu, so se toliko težje prilagodili novemu okolju in marsikateri je zaradi stresa ob preselitvi tudi zbolel. Bilo je preveč sprememb naenkrat (Koprivec 2009: 110–111).

Slika 2: Aleksandrinka s hčerko, ki se je rodila v Egiptu. Konec petdesetih let 20. stoletja sta se priselili na Goriško. Fotografirani v Aleksandriji leta 1954 (dokumentacija SEM)

---

¹¹ Koprivec 2005–2010: TZ 16.

Če so migrirali iz Egipta še kasneje, v zadnjem selitvenem valu, ki je potekal v sredini šestdesetih let 20. stoletja, so do tedaj že povsem odrasli in postali tudi sami starši. Tedaj so migrirali iz Egipta skupaj s svojimi otroci in tako spremenili svojo migrantsko identiteto, *ko so otroci migranti postali starši otrokom migrantom*; zajeti v nove migracijske tokove nekaj desetletij kasneje in v nekem drugem političnem kontekstu.

Slika 3: Slovenska družina v Egiptu, ki se je odselila v Avstralijo. Fotografirani pred svojim odhodom, leta 1948 (dokumentacija SEM)

Migracije iz Egipta so imele močan vpliv na spremembe v družinskem življenju Slovencev in Slovenk v Egiptu, pa tudi tistih, ki so si tam ustvarili mešane zakonske zveze. V družinah, kjer so bili otroci že odrasli, si starši in otroci niso vedno izbrali skupne nove imigrantske destinacije. Zasledimo lahko več primerov, ko so otroci in starši po odhodu iz Egipta v petdesetih letih 20. stoletja živeli v različnih državah in se pogosto tudi nikoli več

niso srečali.¹² Še bolj je ta raznolikost razvidna, če jo raziskujemo na ravni širše rodbine. Iz muzejske empirične raziskave lahko povzamemo eno izmed migracijskih zgodb aleksandrinke in njene družine, iz katere se je v Egipt odselilo pet družinskih članov, mama, sin in tri hčere, le oče in en sin sta ostala doma na Goriškem. Mama in ena hči sta ostali v Egiptu in tam umrli. Druga hči se je z družino odselila v Brazilijo (1957), tretja hči in sin pa v Slovenijo (1958). Vnuki živijo danes v Švici, Braziliji in Sloveniji.¹³ Tudi tri mladostne prijateljice, ki so se vse rodile slovenskim materam v Egiptu v sredini štiridesetih let 20. stoletja, vendar pa očetom različnih nacionalnosti (Egipčanu, Slovencu in Italijanu), so doživljale različno usodo. Danes živi ena v Egiptu, druga v Italiji in tretja v Sloveniji, medsebojne stike pa še vedno vzdržujejo, čeprav je od njihovega druženja v Egiptu minilo že več kot pet desetletij.¹⁴

SKLEPNE MISLI

Migracije otrok so bile v obdobju od tridesetih do šestdesetih let 20. stoletja močan del selitvenega procesa Slovenk in Slovencev v Egipt. Slednje niso bile le enosmerne, na poti iz Goriške v Egipt in nazaj, ampak se je selitev v Egipt na koncu izkazala kot usodna za oblikovanje migracijske poti, kakršne akterji ob svoji selitvi iz Goriške nikakor niso načrtovali. Mnogi otroci aleksandrink, rojeni na Goriškem, so imeli možnost in priložnost živeti v Egiptu tudi po trideset let svojega življenja, dokler jih niso ujeli novi migracijski tokovi, ki so po koncu druge svetovne vojne vodili v obratni smeri, tokrat iz Egipta. Za mnoge se je njihova selitev v Egipt končala v Avstraliji, Braziliji, Argentini, Kanadi itd. Potomci aleksandrink živijo danes v Melbournu, Sydneyju, Montrealu, Calgaryju, Sao Paulu, pa tudi v Rimu, Torinu, Bologni, Trstu in Gorici, Milanu in še kje.¹⁵ *Samo grobovi v Egiptu so ostali*, je dejal eden od sodelujočih v muzejski raziskavi.¹⁶ Zato pa je ostalo vrsto pričevanj, pa tudi ohranjene osebne materialne dediščine, katere ovrednotenje lahko doda zanimiv kamenček v mozaik pestre zgodovine slovenskega izseljevanja v preteklem stoletju.

LITERATURA

- Drnovšek, Marjan (2009). History and Concealment. *Go girls: when Slovenian women left home*: 17–59.
- Haag, Michael (2004). *Alexandria City of Memory*. New Haven and London: Yale University Press.
- Hrženjak, Majda (2007). *Nevidno delo*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Humar, Vesna (2007). Ne znam živeti ne tu ne tam. *Primorske novice*, 60/ 265: 9–11.
- Kalc, Aleksej (ur.) (2002). *Poti in usode: selitvene izkušnje Slovencev z zahodne meje*. Koper: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko ... [etc.]
- Koprivec, Daša (2006). Aleksandrinke – življenje v Egiptu in doma. *Etnolog*, 16: 97–115.
- Koprivec, Daša (2009). Pričevanja otrok aleksandrink o življenju v Egiptu v prvi polovici 20. stoletja. *Etnolog*, 19: 99–116.

---

¹² Na primer mama v Franciji, oče na Goriškem, brat in sestra sta se odselila v Avstralijo; v drugem primeru je mama umrla v Aleksandriji, oče in sin sta se odselila na Goriško in hči v Rim v Italijo (Koprivec 2005–2010: AO8-01 in AO8-04).

¹³ Koprivec 2005–2010: TZ 16.

¹⁴ Koprivec 2005–2010: TZ 17.

¹⁵ Dobre podatke o migracijskih destinacijah potomcev aleksandrink lahko najdemo tudi v nekaterih novejših krajevnih zbornikih z Goriške, na primer v Slamič 2001: 114–121.

¹⁶ Koprivec 2005–2010: AO8-01.

- Krušič, Marjan, ur. (1992). *Dežela in ljudje: severna Afrika in Arabski polotok*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga
- Lukšič Hacin, Marina (2009). In kaj je ta transnacionalizem? *Glasnik SED* 49/1,2: 61–66.
- Makuc, Dorica (1993). *Aleksandrinke*. Gorica: Goriška Mohorjeva družba.
- Miklavčič Brezigar, Inga (2003). Od Goriške do Afrike v spomin na aleksandrinke. *Zgodovina v šoli* 12: 26–31.
- Miklavčič Brezigar, Inga (2004). Aleksandrinke. *Slovenski etnološki leksikon*. Ljubljana: Mladinska knjiga: 5.
- Slamič, Ivana (2001). Vrtovinske aleksandrinke. *Ortaona – Vrtovin 1001–2001*: 114–121.
- Škrli, Katja (2009). Komaj sem čakala, da zrastem in postanem aleksandrinca: demitizacija aleksandrinke. *Krila migracij: po meri življenjskih zgodb*: 143–189.
- Toplak, Kristina (2008). Arhivirana ustna zgodovina. Pomen, zbiranje in ohranjanje ustnih pričevanj za zgodovino migracij. *Arhivi* 31: 263–271.
- Warnock Fernea, Elizabeth, ur. (2002). *Remembering Childhood in the Middle East*. Austin: University of Texas Press.
- Žigon, Zvone (2003). *Izzivi drugačnosti: Slovenci v Afriki in na Arabskem polotoku*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.

VIR

- Koprivec, Daša (2005–2010). *Aleksandrinke in njihovi potomci*. Raziskovalni projekt Slovenskega etnografskega muzeja. Intervjuji s pripovedovalci na terenu: avdio posnetki 1–25 in terenski zvezki 1–18.